

ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ПО ИЗБОРА ЗА ДОЦЕНТ НА
РАЛИЦА СВЕТЛОЗАРОВА КОСТАДИНОВА

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д. ю. н. Борис Владимиров Велчев, преподавател Софийския университет „Св. Климент Охридски“, професионално направление: 3.6. Право, Наказателно право върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент, по професионално направление 3.6. Право, обявен в Държавен вестник, брой 83 от 2019 г., с кандидат гл. ас. д-р Ралица Светлозарова Костадинова.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

От справката самооценка на кандидата и доказателствата към нея е видно, че гл. ас. д-р Ралица Светлозарова Костадинова е изпълнила със своята дейност минималните национални изисквания, както и задължителните условия на Нов български университет за заемане на академичната длъжност доцент. Общо кандидатът има 1 330 точки по групите показатели от А до И, което надхвърля минималните изискванията от 570 точки.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Данни за кандидата за академичната длъжност „доцент“

Ралица Костадинова е добре позната в научните среди. Това е втората ѝ монография след издаването на дисертационния ѝ труд, посветен на транспортните престъпления. Тя е участвала в съавторство и в друго монографично изследване, посветено на историята на българското наказателно право, което е публикувано през 2015 г. на английски език в Германия. В съавторство тя е участвала и в учебни помагала.

Ралица Костадинова е публикувала и над 50 научни статии, 26 от които след придобиването на образователната и научна степен доктор. Те са посветени на широк кръг

проблеми на наказателното право – както свързани с проблематиката на наказанията, така и по редица актуални проблеми като тероризма, трафика на хора, стопанските престъпления, корупцията и други. Широкият спектър на научните й интереси, съчетан с подчертаната й научна прецизност ми позволява да я определя като утвърден изследовател на наказателното право. Както е видно от авторската справка на цитиранията, публикациите на Ралица Костадинова са били цитирани многократно в монографии и колективни томове с научно рецензиране и в публикации в утвърдени списания като Съвременно право, De Jure, Общество и право и други.

Преподавателската й кариера също е впечатляваща. Тя започва през 2001 г., когато след спечелен конкурс Р. Костадинова става асистент по наказателно право в Нов български университет. Последователно преминава през длъжностите старши и главен асистент. От октомври 2011 г. е доктор по наказателно право след успешно защитен дисертационен труд на тема „Транспортни престъпления“.

Ралица Костадинова има и немалък практически опит, относим към проблематиката на наказателното право и неговото прилагане. Била е гост-преподавател в Националния институт по правосъдие през 2012 и 2014 г. по темата „Транспортни престъпления“, както и научен ръководител на законодателно проучване на тема „Агресията по пътищата“.

3. Данни за хабилитационния труд и приноси в него.

Хабилитационният труд „Условното осъждане по българското наказателно право“ е в обем от над 250 страници /без литературата/. За написването му е използван и впечатляващ брой изследвания на няколко езика, които са коректно цитирани.

В структурно отношение трудът се състои от увод, четири глави и заключение. Избраната структура е позволила на д-р Костадинова убедително да изложи и развие научните си тези.

Преди издаването му, трудът е бил рецензиран от проф. Антон Гиргинов и проф. Веселин Вучков.

В увода Костадинова очертава научните задачи пред нейното изследване – да се изясни понятието и правната същност на условното осъждане, предпоставките за прилагането му, режима и изпитателния срок, правният статус на осъдения и въз основа на

направения анализ да се предложат промени в НК. Както ще повторя и при представянето на заключението на хабилитационния труд, тези задачи са били убедително изпълнени.

Първата глава е посветена на широк кръг проблеми, които започват с историята на института на условното осъждане – както у нас, така и в страни, от които през годините са били реципирани правни разрешения. Разгледани са подробно разпоредбите на Закона за условното осъждане от 1904 година, като са анализирани причините за сравнително късното възприемане на този институт в българското наказателно право. Направен е задълбочен анализ на института на условното осъждане в социалистическия период и във времето на демократичните промени у нас.

В същата глава авторката е продължила с анализ на понятието за условно осъждане.

Разгледана е неговата правна същност и действие, като авторката е сложила акцент върху условното осъждане като способ за осъществяване на наказателната отговорност. Прокарани са разграничения с други сходни правни институти.

В края на първата глава Костадинова обобщава направените от нея изводи. Всъщност, тук могат да бъдат открити научните приноси на труда в концентриран вид. Освен типологизацията на историческите етапи на развитие на условното осъждане, авторката стига до един основен приносен извод, който бих искал да подчертая – че както изпълнението, така и законосъобразното неизпълнение на наказанието е метод за противодействие на престъпността. Този извод – че условното осъждане е инструмент за прокарване на наказателна политика е приносен и трябва да бъде подкрепен /с.87/

Във втората глава са разгледани предпоставките за условното осъждане, като авторката започва с тяхната обща характеристика.

След това в изложението са разгледани в исторически план наказанията, по отношение на които условното осъждане е било допустимо. Разбираемо, акцентът е бил сложен на съвременните предпоставки. При техния анализ авторката прави приносни предложения *de lege ferenda*, свързани с пробацията /с. 104/.

Особено впечатляващ е анализът на хипотезите на предходна съдимост като препятствие за прилагането на условното осъждане /с.116-123/.

Напълно споделям и разбирането на авторката /с. 146/, че целите на наказанието могат да бъдат изпълнени и без неговото ефективно изтърпяване, както и че дейността на

съда по постановяване на условното осъждане е сходна с индивидуализацията на наказанието.

Третата глава разглежда въпросите на режима при условното осъждане. Внимателно е анализиран въпросът за изпитателния срок. Авторката отделя особено внимание съдържанието на режима и правните последици от поведението на осъдения. Обсъдени са всички възможни хипотези, свързани с извършването на престъпление по време на изпитателния срок – както умишлено, така и по непредпазливост.

Споделям позицията на авторката, че налагането на пробационни мерки трябва да бъдат налагани на всички осъдени.

Принос на Костадинова може да се търси в определението за режим на условното осъждане, даден на с. 205 и разкриването на съдържанието на правоотношението, което възниква по повод него.

По думите на авторката, четвъртата глава е посветена на “европейската перспектива на условното осъждане“. Тя изследва международните актове, позволяващи условното осъждане да бъде изпълнено в държава, различна от държавата на съда, който го е постановил. Разгледани са въпроси, произтичащи както от международното публично, така и от европейското право. Направен е обстоен анализ на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни решения от 2012 г.

В заключението се откроява изводът на авторката, че наименованието на института трябва да бъде променен на „отлагане на изпълнението на наказанието“, което без съмнение по-точно би пресъздадо съдържанието на този институт /с. 238/. В него са посочени и други приносни идеи на Костадинова – за необходимостта от допълване на разпоредбата на чл. 1, ал. 2 НК с условното осъждане и необходимостта от налагане на пробационни мерки във всички случаи на условно осъждане.

Нямам особени критични бележки към хабилитационния труд. Струва ми се, че изследването би спечелило ако авторката беше направила и едно по-системно сравнителноправно проучване, обособено в отделна глава, вместо отделните раздели, посветени на сравнителното право в различните глави. Но разбира се, това е въпрос на избор на формата, в която авторът представя научните си виждания.

Оценката за хабилитационния труд е изцяло положителна. Той съответства на всички научни стандарти за назначаване на научната длъжност „доцент“.

III. Учебна и преподавателска дейност

Д-р Ралица Костадинова изпълнява всички критерии на Нов български университет за преподавателска натовареност, по всички показатели. Нейната преподавателска дейност започва през 2001 г. в Нов български университет след спечелен конкурс за асистент по наказателно право. Преминава постепенно през академичните длъжности старши и главен асистент. Води аудиторни и извънаудиторни курсове в магистърска програма Право и други програми в НБУ. След придобиване на образователна и научна степен доктор по наказателно право през октомври 2011 г. участва активно в усъвършенстване на програмите като предлага и разработва нови курсове в департамент Право и департамент Национална и международна сигурност на НБУ в областта на правото и противодействието на престъпността. През 2015 година въвежда в НБУ курсът Наказателно право на Европейския съюз, който се преподава и понастоящем като избираема дисциплина на студентите от 10 семестър на обучение в магистърска програма Право. През периода 2012 до сега Р. Костадинова разработва и преподава следните курсове в НБУ: Упражнения по наказателно право, Наказателно право на ЕС, Практикум по наказателноправни науки; Избрани проблеми на наказателното право и наказателния процес; Пенитенциарно право; Наказателно право и наказателен процес, Право, Наказателноправни аспекти на борбата с корупцията и други.

Р. Костадинова е постигнала развито ниво в електронния обучителен модул „Мудъл“. Всички нейни курсове са обезпечени с учебни материали посредством платформата Moodle НБУ. За всеки курс има качен презентационен материал с подробно съдържание, линкове, допълнителни материали, съобразени с изискванията на НБУ. За целите на учебния процес е и учебното помагало „Наказателно право в схеми и определения“ (в съавторство с проф. д-р Румен Владимиров), Четвърто преработено издание, София, Сиела, 2017. ISBN 978-954-28-2472-5, което е налично в Центъра за книгата, НБУ за целите на обучителния процес в НБУ по наказателно право. Другите авторски публикации (над 30 на брой) са също на разположение на студентите в курсовете на НБУ, достъпни в Научния електронен архив на НБУ.

Р. Костадинова е била в организационния екип на студентски конференции и рецензент на студентски доклади. От 2018 г. ръководи Кръжок по наказателно право и подготвя отборите на НБУ за Националното състезание за решаване на казуси.

Работата на Р. Костадинова се оценява високо от студентите. Средната оценка на д-р Костадинова за последните 10 семестъра е Много добър (4.55) при максимална 5.00. През 2013 г. е удостоена с грамотата „Любим преподавател“ от дипломиращите се студенти.

IV. Административна и обществена дейност

Р. Костадинова има впечатляваща административна дейност в НБУ. Тя е била Директор на програма Право и програмен консултант през периода 2004-2013 г.; член на Комисия по акредитация към Магистърски факултет (2010-2015 г.) и член на Библиотечен съвет на НБУ от 2011 до 2016 г.

Р. Костадинова има активна обществена дейност: член на Българската асоциация по криминология (БАК) от 2013 до сега; главен редактор на Юридическо списание на Нов български университет (Law Journal of NBU) - от 2018 г.-до сега; създател и член на редакционната колегия на Юридическо списание на НБУ (Law Journal of NBU) - от 2005 г. до сега; член на редакционната колегия на „Studies in the field of law and politics. Miscellanies“, издание на Факултета по право, администрация и икономика на Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz - от 2017г. до сега; член на жури в Национално състезание по решаване на казус (наказателно право), организиран от ЕЛСА България, 2012 г.; преподавател в Националния институт на правосъдието по тема „Транспортни престъпления“ през 2012 г. и 2014 г.; научен ръководител на законодателно проучване на тема „Добри европейски практики за въздействие върху агресивното поведение по пътищата“, Народно събрание, 2016 г.

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Познавам Ралица Костадинова от години. Имал съм възможността да обсъждам с нея редица въпроси, свързани с наказателното право. Мога уверено да заявя, че тя е не само компетентен колега, но и се ползва с уважение в общността на специалистите по наказателно право.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Хабилитационният труд „Условното осъждане по българското наказателно право“ съдържа теоретични обобщения и решения на големи научни и приложни проблеми, които

съответстват на съвременните постижения на наказателнопроцесуалната теория и представляват значителен и оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Хабилизационният труд показва, че главен асистент д-р Ралица Костадинова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на наказателното право, като демонстрира качества и умения за самостоятелни научни изследвания. Това се отнася и до другите нейни работи, представени за рецензиране. Отделно от това, преподавателският ѝ опит е несъмнен.

Постиженията на гл. ас. д-р Ралица Костадинова в научноизследователската и учебно-преподавателската дейност, както и нейните личностни качества и обществена ангажираност, ми дават основание да изразя положителното си становище за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право (Наказателно право и Наказателно право на ЕС) в Нов български университет.

Нямам бележки, които могат да поставят под съмнение качествата на представения хабилизационен труд.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка на кандидата д-р Ралица Костадинова и предлагам на почитаемото научно жури да бъде избрана на научната длъжност „доцент“.

Дата 13.01.2020 г.

проф. д. ю. н. Борис Велчев